

TÜRK DİL KURUMUNDA GEÇEN AY

Anayasanın Dili Sempozyumu Yapıldı

Yeni anayasa hazırlık çalışmalarında ortaya çıkacak metnin hukukun temel ilkelerine, hukuk mantığına ve hukuk diline uygun olması yanında, Türk dilinin mantığına, günümüz Türkiye Türkçesinin kurallarına da uygun olması gerekliliğinden hareketle Türk Dil Kurumu, Türkiye Dil ve Edebiyat Derneği, Türkiye Yazarlar Birliği ve Ankara Büyükşehir Belediyesi ortak bir çalışmada bir araya

gelme kararı aldı. Anayasa metninin yazımının daha hazırlık aşamasında anayasa tekniği ile birlikte uzman hukukçuların, dil bilimcilerin ve edebiyatçıların düşüncelerini almak, düşünce ve bilim adamlarına, görüşlerini ifade edebilecekleri bir zemin hazırlamak ve sempozyum sonucu ortaya çıkacak kalıcı bir metinle, Türkiye Büyük Millet Meclisine anayasa hazırlık çalışmalarında katkı sunmak

amacıyla Ankara’da, 24 Nisan’da “Anayasanın Dili Sempozyumu” gerçekleştirildi.

TBMM Başkanı Cemil Çiçek, TBMM Anayasa Komisyonu Başkanı Burhan Kuzu, Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı Melih Gökçek, Türk Dil Kurumu Başkanı Prof. Dr. Mustafa S. Kaçalın, Türkiye Yazarlar Birliği Şeref Başkanı Mehmet D. Doğan ve Türkiye Dil ve Edebiyat Derneği Genel Başkanı Ekrem Erdem’in açış konuşmalarıyla başladı.

Konuşmasına “Dil dilcilerin değil hepimizindir. Dil öğrenmek için değil, kullanmak için öğrenilir. Dilcilik dil öğretme işi değil, dili tanıma ve onunla ilgili meselelere çözüm arama işidir.” diyerek başlayan Türk Dil Kurumu Başkanı Prof. Dr. Mustafa S. Kaçalın, anayasa çalışmalarına değinirken de cümlenin anlamı, cümlenin beyanı üzerinde düşünülürken anlam ayrın-

tısını veren tariflerde kesin çizgilerin çekilmesi gerektiğinin altını çizdi. “Yasa koyucuların dilcilerden istekleri olacağı gibi, aynı tarafın dilcilerin dik-katlerini de göz önünde tutmalarını istiham edeceğim. Kendisini merkeze koyup kendi doğrularına tasdik isteyen bir tavır içerisine girilmesin. Sen evet demezsen evet diyen başkasını buluruz denilmesin.” vurgusunu da yapan TDK Başkanı, anayasa çalışmalarında Türkçenin şimdiye kadar ele alınmasına ihtiyaç duyulmadığından incelenmesi akla gelmemiş konuların ortaya çıkacağını belirtti ve “İşte bu ilmin konusudur ve zamana matuftur.” dedi.

Sempozyumun öğleden sonraki bölümüne Başbakan Recep Tayyip Erdoğan katılarak bir konuşma yaptı.

Filozof ve dil bilimci Wittgenstein’in “Dilimin sınırları dünyanın sınırlarıdır” sözünü hatırlatan Başbakan Erdoğan, bebek ve çocuk-

ların, “dilleri olmadığı için dünyalarının da sınırlı olduğu” yorumunun yapıldığını dile getirerek aynı durumun yetişkinler için de söz konusu olduğunu, hayatı boyunca dağarcığındaki 450-500 kelimeyle iletişim kuran bir kişinin edebî eser üretmesinin beklenemeyeceğini ifade etti.

Dünyadaki her dilin aslında zengin ve edebî eser üretmeye, bilim dili kurmaya, kanun dili oluşturmaya müsait olduğunu vurgulayan Başbakan Erdoğan, dünyadaki tüm diller gibi Türkçe de zengin kelime hazinesiyle, bu dili konuşan herkese sonsuz, sınırsız, engin bir muhayyile sunabilecek güce sahiptir, dedi.

“Dil üzerinde mühendislik yapmak, dünyanın sınırları üzerinde mühendislik yapmaktır. Dile müdahale etmek düşünceye müdahale etmektir. Kelimeler arasında ayırım yapmak, kelimeleri yasaklamak, sınırlandırmak hiç kuşkusuz düşünceyi sınırlandırmaktır.” diye konuşan Başbakan, dili hem korumak hem de yaşatıp geliştirmek gibi bir sorumluluklarının bulunduğunu vurguladı. Erdoğan, bu sorumluluğun dili kullanan herkes, kanun yapanlar, yazarlar, toplum karşısında konuşan siyasetçiler ve sanatçılar tarafından taşınması gerektiğini ifade etti. Dil, edebiyatçıların, yatırımcıların, medya mensuplarının, siyasetçilerin, bilim adamlarının gayretleriyle korunabilir vurgusu yapan Başbakan

Recep Tayyip Erdoğan, yeni bir anayasa yapılması için toplumun her kesimi tarafından yürütülen gayretlerde anayasanın dilinin de gündeme getirilmesini son derece isabetli bulunduğunu belirtti ve “İnşallah dilimizin yaşatılması, dilimizin kazanımlarının muhafaza edilip daha da geliştirilmesi noktasında da yeni anayasa toplum için yol gösterici olacaktır diye düşünüyorum.” dedi. Başbakan Erdoğan, anayasadaki dil meselesinin sadece zahirden, görünenden ibaret olmadığına, meselenin bir de mana yönünün bulunduğuna dikkat çekti ve asıl önemli olanın mana yönü olduğunu vurguladı.

Başbakan konuşmasında ayrıca sadece hukukçuların, siyasetçilerin ve uzmanların anladığı bir dilde değil, millete ait, milletin diliyle ve milletinin anlayacağı şekilde bir anayasa oluşturacaklarını belirterek, “Dilimiz dünyamızın sınırlarıdır. Anayasanın dili dünyamıza, muhayyilemize, özellikle de özgürlüklerimize sınır koymayacak. Tam tersine anayasa, diliyle, ihtiva ettiği manayla kucaklayıcı olacak, kuşatıcı olacak, 75 milyonun her birinin ‘işte bu benim anayasam’ diyerek sahipleneceği bir anayasa olacak.” diye konuştu.

Sempozyum, anayasaların dili, Türkiye’de kanunların dili, bir dil ve edebiyat metni olarak anayasa üst başlıklarıyla düzenlenen üç oturum ile sürdü. Anayasa metninin yazımı-

nun daha hazırlık aşamasında anayasa tekniği ile birlikte uzman hukukcuların, dil bilimcilerin ve edebiyatçıların düşüncelerinin alınmasına imkân veren ve Türkiye’de konusu itibarıyla bir ilk olan sempozyum, Genel Ağ’dan canlı olarak kamuoyuna sunuldu.

Sempozyum sonucunda şu maddeler üzerinde görüş birliği sağlandı:

1. Yeni anayasa; sade, anlaşılır, özlü ve toplumda genel kabul görmüş yaşayan Türkçe ile kaleme alınmalıdır.

2. Yeni anayasada; ama, ancak, fakat gibi bağlaçlara mümkün olduğunca yer verilmemelidir.

3. Yeni anayasada; farklı anlamlara gelecek kelimeler kullanılmamalı, gereksiz tekrarlara yer verilmemeli, mümkün olduğu kadar kısa bir metin olmalıdır.

4. Anayasa yazım komisyonunda, mutlaka dilciler ve edebiyatçılar da yer almalı ve yeni anayasa, bilim adamları ve edebiyatçılardan oluşan bir komisyonun denetiminden geçirilmelidir.

5. Yeni anayasada; anayasaların özgürlüğünü sınırlayan ve anayasa maddelerini hapseden başlangıç bölümü olmamalıdır.

6. Herkesin zihnindeki karşılığı aynı olan kelime ve kavramların tercih edilmesi, otoritenin dayatması izlenimini uyandırmayan bir dille ele alınması büyük önem arz etmektedir.

7. Yeni anayasanın lafzı ile ruhu arasında bir tutarlılık olması bilim adamları ve edebiyatçılar olarak arzumuzdur.

8. TBMM’de bir “ Dil Komisyonu” kurulmalı, bütün kanun tasarı ve teklifleri komisyonun denetiminden geçirilmelidir.

Avrupa’da Sivil Toplum Kuruluşları Türkçe İçin Bir Arada

Avrupa’da faaliyet gösteren sivil toplum örgütleri Türkçenin ana dil olarak sağlıklı gelişimini engelleyen sorunları tespit etmek ve somut çözüm yollarını düşünmek, kültür ve medeniyet dili olarak tanınmasına katkı sağlamak ortak hedeflerinden hareketle bir projede birleşti.

Ortak çalışma alanının kurulmasıyla ilişki ağlarını güçlendirmek

ve bunu sürekli kılmak, medya ve siyasi alanların ilgisini konuya sevk etmek amacıyla 31 Mart'ta Dortmund Türk Eğitim Merkezinde, Türk Dil Kurumu Başkanı Prof. Dr. Mustafa S. Kaçalın'ın de katıldığı "Türkçem Ana Dilim Geleceğim" Çalıştayı gerçekleştirildi.

"Almanya'da Türkçe Öğrenimi, Sivil Toplum ve Kimlik" başlıklı ilk oturumda ailelerde ve okul öncesi dönemde Türkçenin önemi, ana dilin korunması ve geliştirilmesinde kurumsal destekler, Almanya'da çok dilliliğin ve ana dilde eğitimin hukuki çerçevesi, Alman eğitim kurumlarında çok dilliliğin ve ana dilde eğitimin değeri ile Almanya'da Türkçe medya ve Türk edebiyatı konuları ele alındı. Oturumun ardından "Türkçe Öğrenme Sürecinde Sorunlar ve Çözüm Yolları" başlığı altında oluşturulan çalışma grupları kısmına geçildi. Başkanlığını Dr. Yüksel Ekinci Kock'un yaptığı birinci grupta "Aile ve Okul Öncesi Dönemde Türkçe Öğrenimi", eğitim bilimci Erkan Türkoğlu'nun yönettiği ikinci grupta "Ana Dilin Korunması ve Geliştirilmesinde Kurumsal Destekler", ATÖF'ten Yücel Tunca'nın başkanlığındaki üçüncü grupta, "Almanya'da Çok Dillilik ve Ana Dilde Eğitimin Hukuki Çerçevesi", başkanlığını EĞİT-DANIŞ Başkanı Mehmet Önel'in yaptığı dördüncü grupta Almanya'daki

Okullarda Türkçe Derslerinin Desteklenmesi ve Ana Dilde Eğitim", yazar Orhan Aras'ın yönettiği beşinci grupta "Almanya'da Türkçe Medya ve Türk Edebiyatı", öğretmen Sami Alphan'ın yönettiği altıncı grupta "Dini ve Sivil Kitle Kuruluşlarında Ana Dilin Önemi" ve eğitim bilimci Dr. Ahmet Ünalın'ın başkanlığındaki yedinci grupta ise "Türkçe Konusunda Uygulanan Projelerin Değerlendirilmesi" konuları masaya yatırıldı ve çözüm önerileri geliştirildi.

Geniş bir katılımın sağlandığı çalıştayda katılımcılara hitap eden Türk Dil Kurumu Başkanı Prof. Dr. Mustafa S. Kaçalın "*Burada ana diline sahip çıkmaya karar veren insanları görmek beni çok mutlu etti. Yıllar önce buraya çalışmak üzere vasıfsız işçi olarak gelen insanların çocukları artık bu ülkenin gündeminin belirlenmesinde önemli rol oynuyorlar. Güzel bir geleceğin ayak seslerini bugün artık duyuyoruz.*" dedi.

Ailelerin Türkçenin öneminin farkında olduğu vurgulanan konuşmalarda Alman okullarında önümüzdeki dönemde iki dilli eğitimin mutlaka sağlanması gerektiğine vurgu yapıldı.

Yedi farklı çalışma grubunda belirlenen sorunlar ve çözüm önerileri çalıştayın kapanış oturumunda grup koordinatörleri tarafından dile getirildi.

TDK Başkanı Bilecik'te

Türk Dil Kurumu Başkanı Prof. Dr. Mustafa S. Kaçalın, Bilecik Belediyesi'nin iş yerlerine Türkçe isimler verilmesinin özendirilmesi amacıyla başlattığı çalışmayı desteklemek amacıyla 11 Nisan günü Bilecik'e gitti.

Bilecik Belediye Başkanı Selim Yağcı'yı makamında ziyaret eden TDK Başkanı, Yağcı'ya Türkçeye gösterdikleri özen için teşekkür ederek TDK Onurluğu ve TDK yayınlarından armağanlar sundu. İş yerlerine

Türkçe isim veren müessese sahipleri iş yerlerinde ziyaret edilirken TDK tarafından hazırlanan teşekkür çakmalıklarını veren Prof. Dr. Kaçalın "Türkçeye hassasiyet göstermek ve Türkçeyi tercih etmek bizim için gurur verici bir hadisedir. Bu vesileyle Ankara'dan bu iş yeri sahiplerini tebrik etmeye geldik." dedi.

Türk Dil Kurumu Başkanı Prof. Dr. Mustafa S. Kaçalın, Bilecik ziyaretinde ayrıca Bilecik Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Azmi Özcan ile de görüştü.

Türk Dil Kurumu Başkanı Prof.

Dr. Mustafa S. Kaçalın, 11 Nisan'da ayrıca Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Fakültesinde, Dumlupınar Üniversitesi akademisyen ve öğrencileriyle bir araya geldi. Söyleşide Türkçe ve yabancı dil eğitimi konuları öne çıkarken TDK Başkanı, fizik, kimya gibi dallarda eğitimin Türkçe olmasının önemine vurgu yaparak Türk sanayisi, Türk fiziği ile gelişir, dedi.

Türk Dil Kurumunun sözlük çalışmalarına da değinen Prof. Dr. Kaçalın şunları söyledi: "Sözlük bir kelime listesi değildir. Sözlükte kelimelerin çok olması aradığım her kelimeyi buldum demek için mühim. Yoksa sayı ile övünmenin bir anlamı yok. Esas olan konuşulan dildeki kelimelerin bizim zihnimizde izah edilmiş olması, berrak olması ve münasebetlerinin problemsiz olmasıdır. Bu da kelime atarak değil kelime kazanarak olur."

Rektör Yardımcısı ve Eğitim Fakültesi Dekan Vekili Prof. Dr. Osman Genç ve Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Kaan Erarslan'ın da katıldığı söyleşide öğrenci ve akademisyenlerin sorularını da cevaplayan Türk Dil

Kurumu Başkanı Prof. Dr. Mustafa S. Kaçalın'e, Prof. Dr. Erarslan tarafından Dumlupınar Üniversitesinin anı tabağı takdim edildi.

Uluslararası Türk Dünyası Araştırmaları Çalıştayı Düzenlendi

Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü tarafından 13-15 Nisan tarihlerinde Türk dünyası araştırmalarında karşılaşılan problemlere çözüm üretilmesi ve kurumlar arası diyaloglarla çalışmaların daha verimli hâle getirilmesi amacıyla düzenlenen "Uluslararası Türk Dünyası Araştırmaları Çalıştayı", yurt içi ve yurt dışından Türk dünyası araştırmaları alanında faaliyet gösteren araştırma, eğitim, bilim, kültür ve sanat kuruluşlarından 42 temsilcinin katılımıyla Erzurum'da gerçekleştirildi.

İçişleri Bakanı İdris Naim Şahin'in de katıldığı açılış oturumunun ardından yürütülen üç birleşimde katılımcıların görüş ve öne-

rileri tartışıldı, ortak sorunlar tespit edildi. Türk Dil Kurumunu Uzman Âdem Terzi'nin temsil ettiği çalıştayda ele alınan Türk lehçeleri arasında aktarma sorunları, metin neşirleri, gramer ve sözlük çalışmaları, üslup problemleri, halk kültürü unsurunun derlenmesi, arşivlenmesi ve çağdaş eserlerde kullanılması, dil öğretimi, dil politikaları, tarih araştırmaları konuları ve bu konularla ilgili sorunlar koordinasyon, araştırma ve eğitim başlıkları altında toplanarak tartışıldı ve sorunlara ilişkin çözüm yolları geliştirildi.

İstanbul'da I. Uluslararası Türkoloji Çalıştayı

19-24 Nisan tarihleri arasında İstanbul'da İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür Daire Başkanlığı, Türk Dil Kurumu, Yunus Emre Enstitüsü ve Dışişleri Bakanlığı tarafından "I. Uluslararası Türkoloji Çalıştayı" düzenlendi.

Yurt dışındaki Türkoloji, Türk dili ve edebiyatı, Türkçe öğretmenliği bölümlerinin başkanlarının ve bölüm temsilcilerinin katıldığı çalıştaya, Türkiye'den YÖK'ün eşleştirme yaptığı üniversite rektörleri ile alanında uzman akademisyenler katıldı.

Ders müfredatı, eğitim materyali temini, ortak bilimsel araştırma imkânları, öğretim elemanı görevlendirilmesi, yerli Türkolog yetiştirilmesi konularının tartışıldığı ve Türk Dil

Kurumu Başkanı Prof. Dr. Mustafa S. Kaçalın'ın ve Başkan Yardımcısı Ali Karaçalı'nın da katıldığı I. Uluslararası Türkoloji Çalıştayı, 46 ülkeden 150'ye yakın katılımcıyla gerçekleştirildi. Çalıştay, 22 Nisan Pazar günü yapılan değerlendirme toplantısı ile sona erdi.

Yunus Emre Enstitüsü Başkanı Prof. Dr. Ali Fuat Bilkan, Yunus Emre Vakfı Yönetim Kurulu Üyesi Prof. Dr. Abdurrahman Güzel, Yunus Emre Vakfı Mütevelli Heyet Üyesi Prof. Dr. Mehmet Kara, Başkent Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı (TDE) Bölüm Başkanı Prof. Dr. Nurettin Demir, Erciyes Üniversitesi TDE Bölüm Başkanı Prof. Dr. Nevzat Özkan ve Gazi Üniversitesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Yavuz Kartallıoğlu tarafından oluşturulan değerlendirme kurulunda, Çalıştay sonuç bildirgesi maddeler hâlinde ele alındı. Çalıştay'da; Yurt dışında Türkoloji alanında hizmet veren bölümlerin fizikî ihtiyaç ve araç gereç taleplerinin TİKA ve benzeri kurumlar aracılığıyla çözülmesi yönünde girişimlerde bulunulması, Türkçe okutman ve öğretmenleri için Türkiye'de hizmet içi kurslar ve sertifika programları düzenlenmesi, katılımcı akademisyenlerin sıklıkla dile getirdiği Türkçe kitap talebi mevcut kitap listelerinin güncelleştirilmesi ve en kısa zamanda bölüm kütüphanelerine ulaştırılması, Türkçe öğretiminde

Genel Ağ kullanımına ağırlık verilerek elektronik ortamda Türkçe dersleri, etkileşimli ders ve ders materyallerine yönelik bir Genel Ağ sayfası oluşturulması, çalıştayın gelecek yıl da 19-24 Nisan tarihleri arasında gerçekleştirilmesi ve bunun geleneksel hâle getirilmesi konuları karara bağlandı.

TDK'den TBMM Çalışanlarına Türkçenin Doğru ve Etkili Kullanımı Eğitimi

TBMM İnsan Kaynakları Başkanlığının düzenlediği "Türkçenin Doğru ve Etkili Kullanımı Eğitimi" çerçevesinde Türk Dil Kurumu uzmanları seminerler vermektedir. 27 Nisan Cuma günü ise Türk Dil Kurumu Başkanı Prof. Dr. Mustafa S. Kaçalın, "Ana Dilimiz Türkçe" başlıklı söyleşide TBMM uzman ve çalışanlarıyla bir araya geldi.

TDK Başkanının Türk dili ve Türk coğrafyası hakkındaki çalışmaların başlangıcı ve bu ihtiyacın doğuşu konusunda verdiği bilgilerle başlayan söyleşi, katılımcıların sorularıyla gündeme gelen deyimlerden, Genel Ağ'da kullanılan dile ve TDK'nin konumu ve faaliyet alanlarına kadar çok geniş bir çerçevede bilgi paylaşımıyla sürdü.

Sanal ortamdaki yazımda yaşanan sıkıntıların sadece Türkçenin değil bir neslin problemi olduğunun ve bozulmamış biçimin yaygınlaştırılması konusunda herkesin sorum-

luluk üstlenmesi gerektiğinin altını çizen Prof. Dr. Kaçalın, Kurumun yasaklayıcı değil bilgilendirici ve hatırlatıcı bir konumda olduğunu kaydetti. Dinleyicilere başkalarının verdiği hükme tabi olmayı beklemeyin, bilginiz ve yetkinizde olanla başlayın, diyen TDK Başkanı, yabancı dille düşünüp Türkçe kelimelerle konuşma alışkanlığının “karar almak”, “geçtiğimiz hafta” gibi yanlış kullanımları yaygınlaştırdığının altını çizdi. Yabancı kelimele-
rin dile girişi konusundaki bir soruyu cevaplar-
ken

de dilde arınmışlığın mümkün olmadığını ifade eden Prof. Dr. Mustafa S. Kaçalın, dildeki yabancı kelimelerin oranının önemine dikkat çekti. Bu konuda da irade, tercih ve bilginin belirleyici olduğu, bu sağlandığında yabancı olanın kendiliğinden kullanımdan düşeceği belirtildi. Türkçeyi, konuşan Türkler korur vurgusunu

yapan TDK Başkanı, Türkiye bu asrın büyüme ölçütlerine göre büyümektedir, ticaret gibi spor gibi alanlarda Türkçe konuşma gerekliliği dünyada olduğu sürece Türkçe yaşayıp yaygınlaşacaktır, dedi. Türk Dil Kurumunun yaptırım gücünün olmadığını ve buna gerek de duymadıklarının altını çizen Prof. Dr. Kaçalın, “Bilgilendiririz, öğretiriz, öğrenince yaptırım gücü kendiliğinden olur.” dedi.

D i n -
leyicilerin yoğun katılımı ve katkısıyla, belirlenen süreyi aşan söyleşinin

öğleden sonraki bölümünde, resmî yazışma kuralları ve anlatım bozuklukları konusunun ele alındığı eğitimi Türk Dil Kurumu Uzmanı Hatice Malkoç Yazıcı verdi. Devam eden eğitimler TDK Uzmanları Âdem Terzi, Betül Yılmaz ve Hatice Malkoç Yazıcı tarafından sürdürülüyor.